

Deși alcătuiesc, mai toți, un fel de mare familie, puțin le pasă unora de ceilalți. Locul fiecăruia în acest „vodevil al iresponsabilității” a determinat, firește, și alegerea distribuției. Kulighin, de pildă, nu este aici pur și simplu un prost și un încornorat ridicol. El are o filozofie a lui, un „modus vivendi” exprimat prin maxima — subliniată în spectacol — „Esențialul în viață e forma”. Kulighin își găsește o victorie sui-generis în acceptarea înfringerii. Era necesar, așadar, un actor de pondere, de echilibru. Cebutikin se află la antipod: nimic nu contează, nimic nu are importanță. Frecvenței imagini a bătrînului bonom, pitoresc, puțin ramolit, i-a luat locul o vivacitate răutăcioasă, agresivă, un spirit distructiv. Andrei nu are nici un fel de filozofie. E cel mai șters, cel mai cenușiu, cel mai neînsemnat, cel mai neputincios dintre toți. Tocmai de aceea a fost ales un interpret masiv și dinamic și i s-a acordat o prezență mult mai activă decît în alte spectacole cu *Trei surori* pe care le cunoaștem. Mereu intră și iese din scenă, are cele mai numeroase și mai zgomotoase izbucniri de mînie. Agitația lui, pe cît de izbitoare pe atît de inutilă, culminează cu acel du-te-vino, cu căruciorul, din actul IV, ilustrînd una din metaforele paradoxale ale spectacolului: maximum de dinamism scenic echivalează cu maximum de pasivitate spirituală și socială.

Nimeni nu este în stare să facă ceva pentru ceilalți. Se ceartă pentru fleacuri, dar nu intervin niciodată în lucruri serioase și grave. Singurele personaje care se dovedesc capabile să treacă la fapte, determinînd schimbări efective — dar în rău! — sînt Natașa și Solionii. Toți ceilalți se limitează la declarații, deseori mărinimoase, însă fără acoperire.

Ba nu! Mai există și Tuzenbah. Generosul Tuzenbah, care se încumetă să părăsească armata, să se aventureze în cumpărarea unei fabrici de cărămizi și s-o cheme și pe Irina spre această aventură. Tuzenbah, care încearcă mereu să se apropie de Solionii, de Irina — și e mereu respins. E unicul personaj care încearcă cu adevărat să se ridice deasupra acestei lumi — și poate de aceea a trebuit să moară în final. Dar înainte de a merge la o moarte sigură, de care erau avertizați toți cei din jurul său, Tuzenbah vine în fața femeii care a acceptat să devină soția lui și o imploră: „Spune-mi ceva!” Iar Irina, „pura” și „luminoasă” Irina, nu-i poate spune nimic. Felul cum este jucată această scenă, de o cruzime fără apel, dă, cred, o cheie a întregului spectacol.

E una din interpretările posibile ale capodoperei lui Cehov. Ea există, în întregime, în *Trei surori*, alături de altele, trecute, prezente și viitoare. Noi n-am făcut decît să citim atent piesa. Cu ochii timpului nostru.

Voioșia e de suprafată, disperarea din adînc...

■ SANDA
TOMA

„Cenușiu! cotidian alungă vise, speranțe, nădejdi”

Cîndva, întrebînd „cum și-a creat rolul”, un mare actor român a răspuns: „Așa mi-a venit”. Mi se pare cel mai concis și, totodată, cel mai amplu interviu care s-a dat, sau luat, vreodată. Logic, explicația este consecința firească a neputinței de a te face înțeles. Deci, explic numai atunci cînd eu, actor, nu m-am făcut înțeles, adică atunci cînd nu mi-a „ieșit” rolul.

Așadar, n-am să explic nimic, ci doar voi înșira cîteva din nenumăratele gînduri care mă frămîntă și cîte ceva din sentimentele care mă încearcă, ori de cîte ori lucrez la un rol.

Le voi înșira ...așa „cum o să-mi vină”...

Spre rușinea mea, din vechiul spectacol *Trei surori* de la Național, nu-mi mai aduc aminte mare lucru; finalul Olgăi (Aura

Buzescu) și prezentarea lui Verșinin (N. Băl-
țăneanu) mi s-au păstrat totuși vii în me-
morie. Deși studentă, pe vremea aceea
nu-nțelegeam mai nimic din teatru. Noți-
unile de estetică mi se păreau hieroglife, pe
care învățam să le reproduc identic, dar al
căror sens îmi rămânea total necunoscut.

Aflind despre programarea piesei, am re-
citat-o în mare grabă, dar nu m-am cutre-
murat deloc. Ce-i drept, nici ceilalți colegi
nu păreau prea „cutremurați“, de vreme ce
se puteau auzi asemenea comentarii :

— Ce ne-o fi venit cu piesa asta prăfuită,
în care toți se vaită și nu se întâmplă nim-
ic ?

— Oare de ce specialiștii o consideră ca-
podopera dramaturgiei cehoviene ?

Cei „din afară“ se miră, ne învidiază, ne
ironizează, dar, mai ales, sint curioși :

— *Trei surori* ? ! Se pune la voi *Trei
surori* ? Cine o pune ?

— Bebe... adică Lucian Giurcescu.

— Aha ! (Exclamație, ca la jocurile de
noroc : poate să-nsemne foarte mult sau
foarte puțin.) Care este distribuția ?

— Nu știu ! Giurcescu se mai gîndește,
ne întreabă, discutăm...

— Cum, adică, „vă întreabă“ ?

— Da ! Întreabă pe fiecare ce i-ar plăcea
să joace ; este stilul lui. Vrea să ofere acto-
rului cele mai bune condiții, ca să repete și
să joace cu credință și plăcere.

— De obicei, actorii nu prea știu să se
autodistribuie !

— Tocmai de aceea, discutăm cu el even-
tualele variante. Și el ne amestecă bine, ne
orîndește cu chibzuință și, de obicei, iese
pasienta ! Uneori „se taie chiar pe ași“ !
Giurcescu, cum spuneam, are un stil pro-
priu de abordare pentru fiecare dintre noi.

Cu mine, dincolo de aprecierea sinceră pe
care simt că mi-o acordă, a abordat întot-
deauna stilul flatant. Stilul de relații de
teatru romantic, cu parfum de evantai în-
gălbenit și flori presate. Îi place să mă tra-
teze ca pe o bătrînă maestră din garda ve-
che ! Iar mie îmi place să mă las tratată
astfel ! Așa că, după cîteva discuții, asigura-
rate de cea mai deplină încredere reciprocă,
a reieșit clar că el ar fi vrut să joc Olga,
eu — Mașă, dar, din motive foarte întemeiate,
voi juca Irina.

Să o joc pe Irina ? ! De unde
să mai fac rost de-atîta tîne-
rețe și... inconștientă ? ! Aceasta
din urmă se pare însă că pogoară asupra
mea.

Așa cum se întîmplă ori de cîte ori mă
aflu în fața unui rol mare, ca o blîndă
binecuvîntare a naturii, hărăzită celor
săraci cu duhul !

Dacă mi-aș fi dat seama, de la început
și de fiecare dată, în ce roluri sînt, uneori,
distribuită, cred că nu mai jucam teatru
de mult !

În general, Giurcescu lucrează mult
actul I, „pisează“, stăruie asupra începutului

piesei. E logic : un demaraj bun asigură
cursa. De data asta, însă, părea că ne-am
împotmolit în prima parte a actului I, par-
că piesa n-ar mai fi avut încă trei acte !

— Nu melodramatizați ! Lăsați vocile de
înmormîntare ! Vorbiți firesc, normal, chiar
dacă anunțați că v-a murit tatăl. Doar a
murit acum un an. Durerea a trecut. Nici
nu mai țineți minte dacă ploua sau ningea.
Informați-ne ! Atît.

— Sunda, nu-mi juca fericirea ! Constată
că ești fericită, cu curiozitate științifică ;
încearcă să-ți analizezi sentimentul. Întrea-
bă-te, răspunde-ți.

Mi-am revăzut copilăria, copilăria mea, a-
niversările mele, și-am început să-mi amin-
tesc cum gîndeam și cum simțeam pe-atunci,
cum rideam, cum mă mișcam. Încet, încet,
textul, care mi se părea puțin ridicol, a-nce-
put să capete valoare, densitate. Îmi ascu-
tam partenerii și simțeam cum, treptat, ne
încărcam cu o emoție unică, ciudată, pe
care sufletele noastre o gustau cu nesat. Înce-
puse dulcea, divină, de nedescris, copleşitoarea
beție a creației. Acea stare despre care
Brîncuși spunea că este atît de greu de
afla !

Într-una din repetiții, m-am trezit, din-
tr-o dată, ușoară și bine dispusă, „de
parcă pluteam, iar deasupra mea era cerul
albastru, nemărginit... De bucurie, m-am
auzit rîzînd „cu șapte șiruri de dinți“, cum
îmi spusese cîndva maestrul Iancovescu,
cînd mă văzuse în *Hangița*. Doamne ! Și cît
de bine știam că n-am nici măcar un singur
șir de dinți superbi. Probabil, așa se vedea
din sală ? ! Au trecut anii și acum am învî-
țat că, dacă pe dinăuntru te-au năpădit
cu-adevărat mii de sori incandescenti, pe din-
afară, dinții, ochii, fața, trupul, totul de-
vine strălucitor și frumos. Mă ogîndeam în
privirile partenerilor mei, și nu-mi mai era
rușine că trebuie să-mi spună toți „ce fru-
moasă ești astăzi, Irina Sergheevna !“ Eram
mîndră, atît de mîndră încît restul a venit
aproape de la sine. Dorința de autodepășire,
senzația că am ocazia unică să zbor (ca-n
vis !), să descopăr acea mișcare anume, care,
ca o formulă magică, te desprinde de pămînt !
Eu trebuia să mă desprind de mine,
să mă privesc și să mă cuprindă mila, pînă
la disperare. Trebuia să văd, cu ochii minții
mele, adîncimea golului sufletului meu, din
care cenușiul cotidian alungase pentru tot-
deauna vise, speranțe, nădejdi. (Scena de
disperare din actul III este atît de fragilă
încît tremur la fiecare spectacol, de frică să
n-o alterez, să n-o sufoc, să n-o murdăresc.)
Reîntoarcerea la mine e plină de pace și
împăcare, ca orice cădere de acord cu tine
însuți. Căsătoria cu baronul, un compromis
dătător de speranțe și care eșuează atît de
stupid, trebuie să mă căsească aproape ma-
tură, dar cu un instinct de conservare ne-
alterat, care mă face să înțeleg că, atîta
timp cît ești, oricît ar fi de greu, trebuie
să trăiești, să muncești, să muncești, să
trăiești...

Lucian Giurchescu nu mi-a povestit nimic din toate astea. Cum n-a povestit nimic, ni-mănuși din distribuție. Ne-a dat indicații, ne-a îndrumat, ne-a sugerat, ne-a supravegheat, ne-a luat cînd cu binele, cînd cu răul, dar ne-a lăsat (chiar dacă uneori ne pierdeam cu toții răbdarea!) să *pricepem* singuri.

Am priceput, și încă într-un timp record. Din motive nedorite de nimeni, repetițiile s-au scurtat, practic, cu mult. Orelle de lucru puse cap la cap cred că reprezintă aproape trei luni. Mai puțin, poate, în nici un caz mai mult! Cînd aveam un respiro de cîteva scene, pe rînd, ne duceam în sală. Așa am apreciat cum trebuie decorul, care, ca toate decorurile lui „Popicu” (Ion Popescu-Udrisite), este sugestiv și funcțional. Un decor care ne-a ajutat fantastic. O paranteză pentru costume: nouă, fetelor, nu ne intra deloc în cap că eleganța și bunul-gust al epocii, într-un cadru provincial, se traduceau în culori sobre și-n simplitate, așa că l-am hăr-

țuit pe bietul scenograf, din lupte istovitoare pentru un petecut de dantelă, un capăt de panglică sau o broșă mai strălucitoare. Închid paranteza. Care cum se-ntorcea din sală pe scenă, devenea tăcut, preocupat, și-și vedea mai departe de repetiție, cu un fel de evlavie, parcă, în plus. Simțeam cum viața spectacolului începe să pulseze într-o atmosferă autentică și cu un joc de bună calitate.

Am început să-nțelegem situațiile, vorbele, tăcerile, *sensul*! Am început să-l înțelegem pe Cehov și să ne îndrăgostim, din nou, de el. Ca orice îndrăgostiți, am început să-l căutăm și, căutîndu-l, l-am descoperit în noi, zi de zi, ceas de ceas, bănuir sau nebănuir, dar, întotdeauna, mai ales, profund ade-vărat.

Îmi vine să cred că, de cînd jucăm *Trei surori*, sintem parcă mai buni, mai puri, mai puternici, mai înalți, mai verticali, mai oameni!

■ ION
LUCIAN

„Esențialul în viață este forma”

Nu mă pot lăuda că am avut, ca alți colegi de teatru, o *carieră* scenică prea comodă, înțelegînd prin asta șansa de a fi distribuit în așa-zisele „roluri-mănușă”, în care singurele preocupări sînt învățarea rolului și statistica aplauzelor! Vina este, poate, a mea. Dorînd mereu să fiu *altul* de la rol la rol, nu mi-am conturat încă *tipul* exact; și nici *genul*. Și astfel mi-au fost hărăzite cele mai contrac-

dictorii personaje, pentru crearea cărora am fost nevoit să consum un imens efort. Acesta a fost sublimul blestem care m-a urmărit în carieră.

L-am acceptat pe Kulighin cu convingerea că va fi un rol „comod”! Și ce mult m-am înșelat! Efortul l-am consumat, de data aceasta, în descoperirea *personalității* lui. Vi se pare, poate, ciudat pentru un personaj analizat, comentat, interpretat pînă acum în sute de reprezentații și în zeci de lucrări de specialitate... Pe care le-am studiat!... Dar tocmai aici am întîmpinat cele mai mari dificultăți — în contrastul flagrant dintre analiză și impresiile personale.

În unanimitate, comentatorii și interpreții l-au caracterizat pe Kulighin ca un om „șters”, „ridicol”, „arivist”, „limitat” etc... Un „monstru”, lipsit de orice calitate ome-nească. E oare viabil un asemenea exemplar? M-am încăpățînat să descopăr ce este *uman* în acest profesor și care este viața lui extrasценică.

Cine este Kulighin? Se recomandă singur, cu ușoară emfază: „Profesor de liceu, consilier de curte”. Ulterior, ajunge subdirector